

# *Fenntartható beruházások finanszírozásának szerepe és lehetőségei az agráriumban*

**Pókos Gergely – Kemény Gábor:**

**Kulcsszavak:** éghajlatváltozás, agrárgazdaság klímakockázata, fenntartható finanszírozás, bankok  
**JEL-kód:** Q5, Q56, Q58

## **ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK**

Az éghajlatváltozásmiatt gazdasági szereplőknek jelentős kihívásokkal szembenéznie, és a klímakatasztrófa elkerülése érdekében át kell állnia egy fenntartható gazdasági rendszerre. Ez azt jelenti, hogy az összes gazdasági szektornak, így az agráriumnak is a jövőben egyre inkább csökkentenie kell a környezetterhelésének mértékét, amelyet főként a termelők és feldolgozók üvegházhatásúgáz-kibocsátásának mérséklésével tud elérni. A bankszektor, mint a fenntartható beruházások finanszírozója, ebben a folyamatban kiemelt szerepet kap. Az agrárium specialitása, hogy környezetteljesítménye nehezen mérhető és bonyolult EU-s szabályrendszer vonatkozik rá, így még nem szerepel az EU-s zöldfinanszírozást megalapozó szabályozásban (ún. Taxonómiarendelet). Az MNB hazai programjának köszönhetően viszont már most is lehet zöldfinanszírozást végezni a mezőgazdaságban.

## **BEVEZETÉS – A KLÍMAVÁLTOZÁS TÉNYE**

Miért szükséges, hogy a bankok is foglalkozzanak a fenntartható beruházások finanszírozásával? Ennek a gyakorlatban számos oka lehet. Egyrészt a klímaváltozás veszélyeitől tartva – társadalmi felelősségvállalás céljából –, másrészt befektetői nyomásra, akik ma már igen gyakran ezt el is várják a befektetésre kizemelt bankoktól. Ezeken kívül a bankokra vonatkozó szabályozás szigorodása okán is kénytelenek a finanszírozó szervezetek előbb vagy utóbb foglalkozni a témakörrel, illetve versenyelőnyre is szert tehetnek a konkurenciával szemben, amennyiben korábban lépnek erre az új, fenntartható finanszírozási piacra.

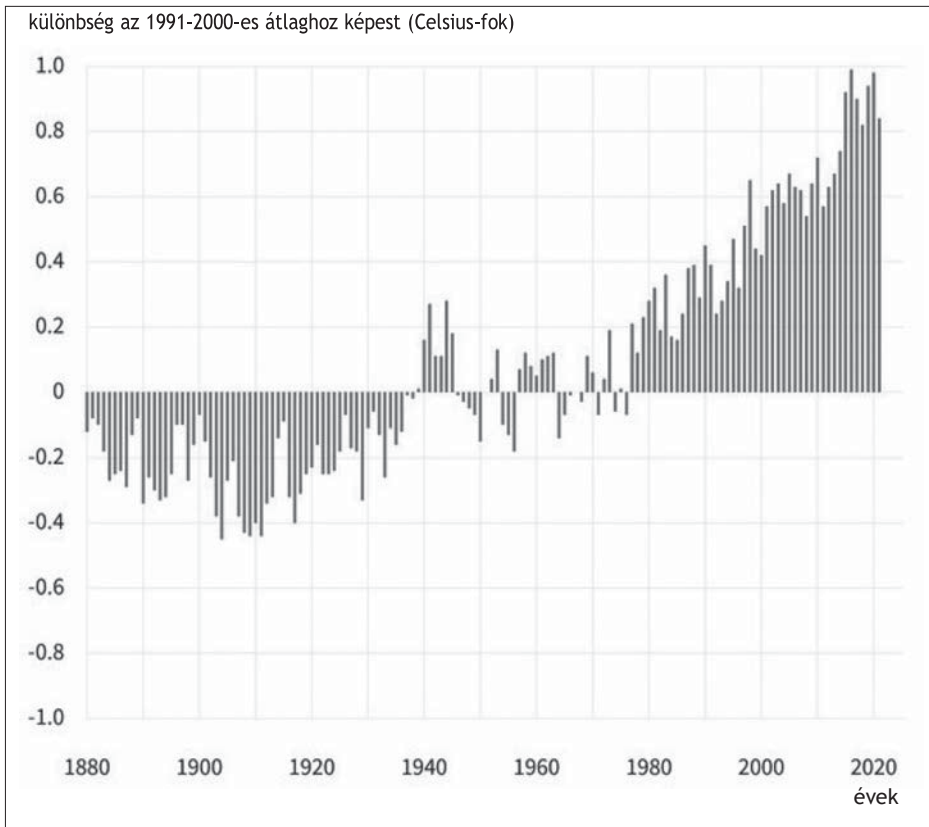
Az első okról, azaz a klímaváltozás veszélyeiről ma már számos tudományos platformon is tájékozódhatnak az

érdeklődők. Szinte teljes konszenzus van a tudományos diskurzuson belül abban, hogy korunk egyik legnagyobb kihívásáról beszélünk (Bartholy és Pongrácz, 2013). A föld átlaghőmérséklete alig 100 év alatt 0,85 Celsius-fokkal emelkedett, az elmúlt három évtized mindegyike melegebb volt, mint bármelyik korábbi feljegyzett évtizedé (Európai Bizottság, 2019a).

Az 1. ábrán a globális évi felszíni hőmérséklet alakulása látható az 1880–2020 közötti időszakban. Megfigyelhető, hogy a hőmérséklet 1880 óta évtizedenként 0,14 Fahrenheit-fokkal (0,08 Celsius-fokkal) emelkedett. A 2013-tól 2021-ig tartó kilenc év a 10 legmelegebb év közé tartozott. A NOAA Climate.gov (2022) megfigyelései szerint a 2021-es felszíni hőmérséklet a szárazföldön és az óceánban átlagosan 0,84 Celsius-fokkal volt melegebb, mint a 20. századi átlag (13,9 °C és 1,87 °F-kal). Ennek következményeit ma már sokan a saját bőrükön is tapasztal-

1. ábra

**Globális évi felszíni hőmérséklet  
(Global average surface temperature)**



Forrás: NOAA Climate.gov (2022) alapján saját szerkesztés

hatják, másokhoz pedig az elkövetkezendő években/évtizedekben fognak elérkezni a negatív hatások. A jégtaarók olvadnak, melynek hatására a föld fényvisszaverő képessége csökken, a tengerszint emelkedik, a biológiai sokféleség és a biodiverzitás (Európai Bizottság (2022) csökken, az időjárás egyre szélsőségesebb és a csapadékviszonyok is drasztikusan változnak – hogy csak néhány súlyos következményt említsünk (Európai Bizottság, 2020a) Ezen természeti változások következtében növekedik a társadalmon belüli egyenlőtlenség is, mely további feszültségekhez vezethet. A klímakatasztrófa elkerülése érdekében egyre sürgetőbbé vá-

lik egy fenntartható gazdasági rendszerre történő átállás.

Az éghajlatváltozás több okra is visszavezethető, emberi és természeti tényezőkre. Az emberi tevékenységek közül többek között a fosszilis tüzelőanyagok égetésének, az erdőirtásnak és a mezőgazdaságnak is komoly környezetkárosító hatásai vannak (Sipos, 2019). Az energia-termelés és az ipari tevékenységek során legnagyobb mértékben szén-dioxid-kibocsátás történik, mely becslések szerint egymagában 63%-ban felelős az ember által előidézett globális felmelegedésért. A CO<sub>2</sub> koncentrációja az elmúlt évtize-

dekben folyamatosan emelkedett a földön (Európai Bizottság, 2019a).

A probléma súlyossága és hosszú távú, akár visszafordíthatatlan következményei okán egységes nemzetközi és hazai (összehangolt) fellépésre van szükség (az éghajlat egy globális közjóság), máskülönben nem lehet eredményesen cselekedni.

### **A NEMZETKÖZI VÁLASZ – A PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS ÉS AZ ESG<sup>1</sup>**

Az egyes nemzetközi egyezmények igen ambiciózus célkitűzéseket foglalnak magukban a klímaváltozás (Európai Bizottság, 2019b) megfékezésének érdekében. Ezek közül a legfontosabb a 2015-ös Párizsi megállapodás, ahol az aláíró országok vállalták, hogy 1,5 °C-fok alatt tartják a globális felmelegedés mértékét. Az országok túlnyomó többsége komoly vállalásokat tett e cél elérése érdekében, azonban ezek mikéntje jelentős mértékben eltér egymástól. Vannak, akik a GDP-növekedés arányában hátrózták meg a Co<sub>2</sub>-kibocsátás csökkentés mértékét (pl.: Kína, India), más országok pedig – ahogyan az Európai Unió is – a komplett kibocsátásra vonatkozó vállalásokat tettek. A Párizsi megállapodás részeként az EU 2030-ra, az 1990-es szinthez képest 55%-os Co<sub>2</sub>-kibocsátás csökkenést, 2050-re pedig teljes klímasemlegességet, azaz nettó nulla kibocsátást ígért.

A Párizsi megállapodáshoz kapcsolódóan született meg az Egyesült Nemzetek Szervezete 17 fenntartható fejlődési célja (*Sustainable Development Goals*, SdG), amelyek elérése szükséges és elégséges feltétele lehet a klímaváltozás kordában tartásának. Ezen célok teljesítése érdekében a vállalatoknak is komoly változtatásokat kell eszközölniük, többek között ezt

szolgálják a fenntarthatósági jelentések is. A világ vezető vállalatainak (*Global Fortune 250*) 90%-a már készít fenntarthatósági jelentést, amely annak jele, hogy a vállalatoknak pénzügyi jelentéseken túl már ezt is kötelező jelleggel kellene elkészíteni. A fenntarthatósággal való foglalkozás a vállalatoknál eddig kimerült a CSR (*Corporate Social Responsibility*), azaz a vállalati társadalmi felelősségvállalás fogalmával, amely lényegében csak hirdette, hogy az adott vállalat mennyire fenntarthatóan működik. Azonban ez ma már nem elég, így a CSR-t egyre inkább felváltja az ESG-megközelítés (*Environment, Social and Governance*), vagyis, hogy a vállalatnak környezeti, társadalmi és vállalatirányítási szempontból is fenntartható módon kell működnie, ezzel biztosítva, hogy a vállalat működése valóban a fenntartható fejlődési célok irányában haladjon.

Ennek megfelelően a vállalati jelentések fontos elemévé lépett elő, hogy az adott vállalat mekkora szén-dioxid-kibocsátást generál a működésével (ez az ún. Scope 1 és Scope 2 kibocsátás, vagyis a saját üzemi folyamatok során kibocsátott, valamint az energiahordozók [áram, gáz, üzemanyag] vásárlásán keresztül generált szén-dioxid-kibocsátás). Ezen kibocsátás csökkentése, az alacsony karbonkibocsátású működés irányába vezető út megtalálása a vállalati szektor fő feladata az ESG-célok, tehát környezethez kapcsolódó része esetében.

Az ESG-hez kapcsolódó jelentéstétel célja, hogy a pénz- és tőkepiaci szereplők a fenntarthatóság szempontjából objektíven ítélhessék meg a gazdálkodó szervezetek tevékenységét. Az ESG-stratégiák, fokozatosan kezdenek beépülni a vállalatok működésébe. Fontos részét képezi a transzparencia, illetve a működésükkel

1 Az ESG az *Environmental* (környezeti), *Social* (társadalmi) és *Governance* (irányítási) angol szavak rövidítése. Az ESG-keretrendszeren belül ezeket pilléreknek nevezzük és ez az a 3 téma terület, amiben a vállalatoktól elvárt a jelentéstétel. Az ESG célja a vállalatok mindennapi tevékenységében rejlő nem pénzügyi kockázatok és lehetőségek nyomon követése.

kapcsolatos információk részletesen nyilvánosságra hozatala.

### **A BANKSEKTOR SPECIÁLIS SZEREPE A FENNTARTHATÓSÁG FINANSZÍROZÁSÁBAN**

A fenntarthatósági célok elérése érdekében többféle lépést is tehetnek a bankok. Ezen tevékenységek első csoportja általánosan tekinthető a nagyvállalatok esetében – szektortól teljesen függetlenül szokták meglépni (Scope 1-2 kibocsátáscsökkentés, CSR- és ESG-jelentések stb.). Másrészt a bankok menedzselik a működésükkel kapcsolatos kockázatokat, a céljuk pedig a kockázatok minimalizálása. A második csoportba viszont specifikusan a pénzügyi és a banki szektorra vonatkozó lehetőségek tartoznak.

A bankszektor alapvetően tőkeallokációs funkciója révén befolyásolja a gazdasági szereplők életét, tevékenységét. A bankok gyűjtik össze és kezelik a háztartások és vállalatok megtakarításait, és ezeket a megtakarításokat további beruházásokra, hitelkihelyezési tevékenységekre használják fel.

A fenntartható gazdaságra való átmenet hatalmas tőkét és beruházásokat igényel, az államok, kormányzatok pedig nem rendelkeznek akkora forrásokkal, hogy ezt az átmenetet támogatásokkal egyedül végig tudják vinni. Szükség van tehát a piaci forrásokra is (Európai Tanács, 2021), amelyek fenntartható beruházásokká történő konvertálása részben közvetlenül a tőkepiacokon keresztül valósul meg – ezért fontosak a fenntarthatósági jelentések, amelyek segítségével a környezettudatos befektetők a környezetre érzékenyebb piaci szereplők részvényeibe, kötvényeibe fektethetnek be. Ezek a források azonban jellemzően csak a nagyvállalatok számára érhetők el, míg a kis-közép vállalatok, de a nagyvállalatok jelentős része is bankokon keresztül finanszírozza magát.

Ahhoz tehát, hogy a bankok a megtakarításokat át tudják csatornázni a nem

fenntartható beruházások irányából a fenntartható beruházások irányába, bizonyos ösztönzőkre, esetenként állami szabályozásokra van szükségük. Ha az ösztönzők megfelelően működnek, a bankok közvetítő szerepet tölthetnek be, és ezen megtakarítások és beruházások révén hatással lehetnek a klímaváltozásra – olyan beruházásokra adva pénzt, amelyek csökkentik a széndioxid-kibocsátást, és olyan vállalatoktól vonva meg a finanszírozást (pl. szénbányászat), amelyek a leginkább felelősek a magas kibocsátásért. A bankok kulcsszerepe megkérdőjelezhetetlen a fenntarthatóság előmozdításában és kialakításában, annál inkább, minél nagyobb az adott ország gazdaságának finanszírozásában a bankszektor szerepe a tőkepiacokhoz képest (Basetti, 2020).

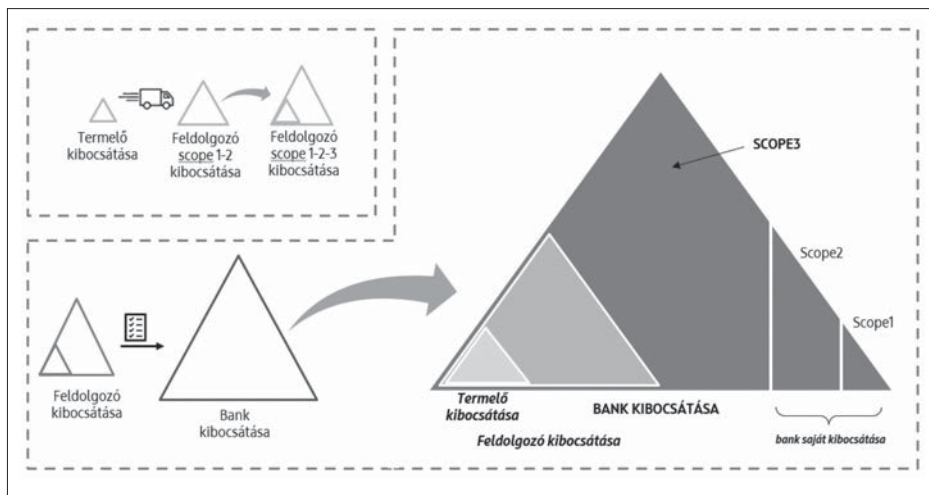
A nemzetközi tőkepiacok – ahonnan a bankok magukat finanszírozzák – a fenntarthatóságban érintett fontos/kiemelt szereplők, döntenek arról, hogy adnak-e és milyen áron adnak tőkét vagy forrást egy banknak. döntéshozatalkor azt vizsgálják, hogy a bank milyen ESG-stratégiával rendelkezik, és milyen módon igyekszik csökkenteni a finanszírozott kibocsátását (ún. Scope 3 kibocsátását), vagyis azt a kibocsátást, amely az ügyfél saját kibocsátásából a bank által adott forrás arányában a bankra jut.

Részleteiben a 2. ábrán látható, hogy egy bank kibocsátása milyen elemekből tevődik össze. A bank saját emissziója mellett – ez a Scope 1-2 – a termelő és a feldolgozó kibocsátása is beletartozik a bank kibocsátásába, melyet a Scope 3 kategóriába sorolunk. Ennek következtében elengedhetetlen, hogy a bankok foglalkozzanak az ügyfelek emissziójával, mivel az élelmiszer-gazdaság vállalkozásainak közvetett és közvetlen ÜHG (összes üvegházhatású gáz) kibocsátása a bank teljes kibocsátásában is megjelenik (PCAF, 2020).

Amennyiben a bank fenntarthatósági jelentésében megmutatkozik, hogy komoly

2. ábra

**A termelő, feldolgozó és bank kibocsátásának kapcsolata**  
 (The relationship between producer, processor and bank output)



Forrás: PCAF (2020) alapján saját szerkesztés

erőfeszítéseket tesz finanszírozott kibocsátása csökkentésére – függetlenül attól, hogy az ügyfeleit szén-dioxid-kibocsátást csökkentő beruházásokra veszi rá, vagy megváltik leginkább szennyező ügyfeleitől – a nemzetközi tőkepiacokon könnyebbé válik a finanszírozása, olcsóbban juthat forrásokhoz, így olcsóbban finanszírozhatja saját ügyfeleit is. Végül pedig, amennyiben a teljes bankszektor vállalatot tesz finanszírozott kibocsátása o-ra történő csökkentésére, ezzel a lépéssel gyakorlatilag ügyfeleit is erre a lépésre kényszeríti, hiszen minden olyan szereplő, amelyik a bankszektorból finanszírozza magát, kénytelen lesz o-ra csökkenteni saját kibocsátását.

### **AZ EURÓPAI UNIÓ SZABÁLYOZÓ RENDSZERE**

Az Európai Unió a Párizsi megállapodás kapcsán vállalta, hogy 2050-ig o-ra csökkenti saját kibocsátását – ezzel az egyik legambiciózusabb tervet fogadta el. Ennek megfelelően az EU-ban megindult annak tervezése, hogy az egyes uniós gazdasági szektoroknak milyen ÜHG-csökkentési pá-

lyát kell befutniuk. A különböző szektorok (energia, ipar, közlekedés, szolgáltatások, lakosság, agrár) nettó ÜHG-kibocsátása eltérő mértékű, így annak megfelelően különböző mértékben kell azt csökkenteni 2050-ig (3. ábra). Azonban vannak olyan szektorok, mint például az agrárszektor, amely nem tud teljesen szén-dioxid-semlegessé válni, így a fennmaradó kibocsátását a karbonelnyelési technológiák révén, azaz szén-dioxid-elnyeléssel és megkötéssel kell elérnie (Európai Bizottság, 2019a).

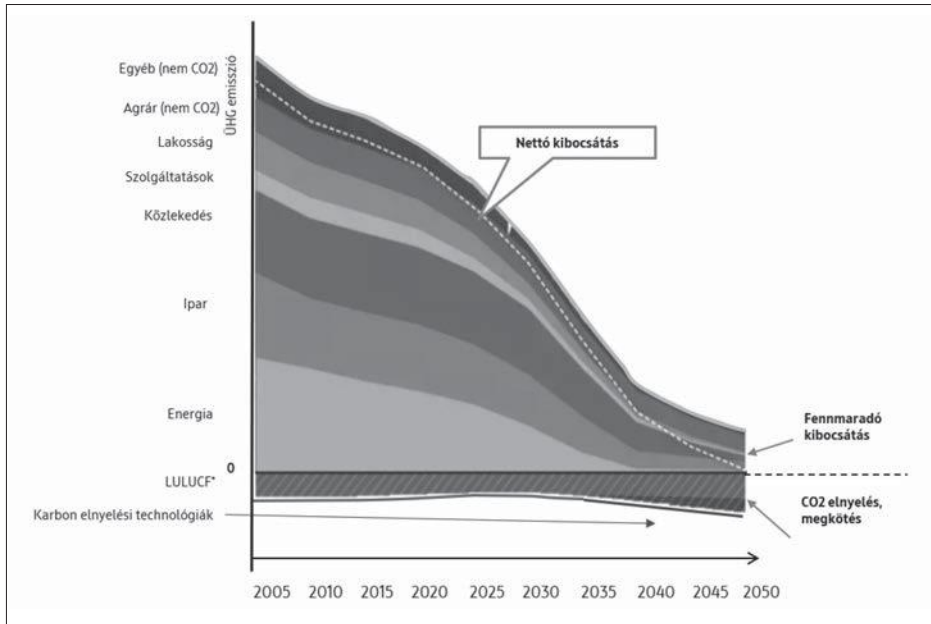
Ennek a folyamatnak a menedzselésére született meg az Európai Zöld Megállapodás (*European Green Deal*) 2019-ben, amely már 2030-ra is ambiciózus, 55%-os csökkentést kívánt elérni a kontinensen, emellett számot vetett azzal, hogy milyen támogatásokra van szükség ahhoz, hogy ez a cél megvalósuljon.

A 4. ábrán látható az Európai Zöld Megállapodás folyamatábrája, mely a főbb mérőföldkövet jelöli.

Az Európai Zöld Megállapodás számot vetett azzal, hogy a fenntartható gazdaság fejlesztése nagyban függ a megfelelő finan-

3. ábra

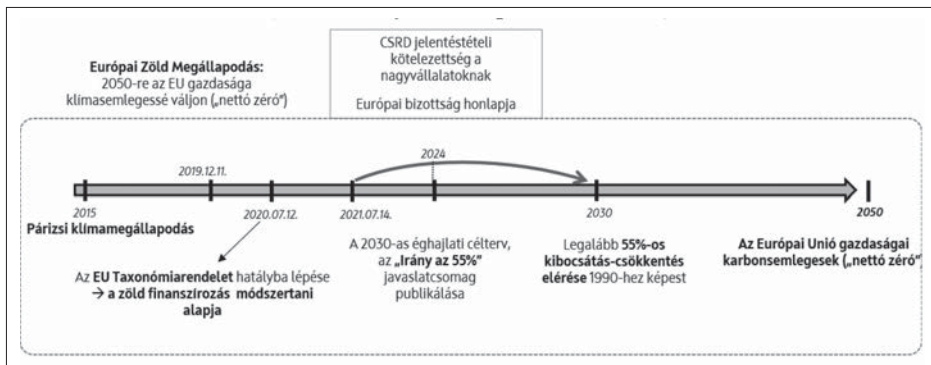
**Nettó ÜHG-kibocsátás alakulása a kiemelt szektorokban  
(Net GHG emissions from different sectors)**



Forrás: Európai Bizottság, (2019a) alapján saját szerkesztés

4. ábra

**Az Európai Zöld Megállapódás folyamatábrája  
(Flowchart of the European Green Deal)**



Forrás: Európai Bizottság (2019a) alapján saját szerkesztés

szírozás biztosításától. Ennek megfelelően az EU egyrészt vállalt arra, hogy a rendelkezésére álló támogatások jelentős részét a klímaváltozás elleni harcra fordítja, másrészt igyekszik magánforrásokat is bevonni ebbe a tervbe. Az így előálló Európai

Zöld Megállapódás Beruházási Tervben 1000 milliárd euró forrást kívánnak elkölteni zöld beruházásokra a 2021–2027-es programozási időszakban.

Ez a forrás azonban még mindig nem elegendő a magas karbonkibocsátásából



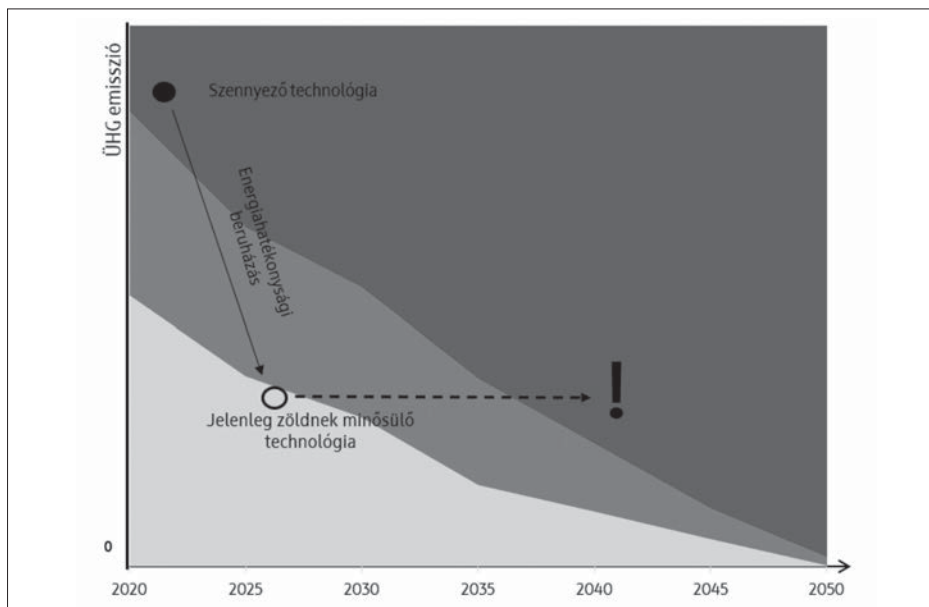
az alacsony karbonkibocsátású gazdaságba való átmenet finanszírozására. Ennek tudata, a nemzetközi tőkepiacokon a zöld-finanszírozással kapcsolatos anomáliák (az ún. *greenwashing* vagy zöldmosás, amikor valamilyen nem fenntartható beruházási célt igyekeznek fenntarthatónak láttatni) és az EU tagállamainak bankközpontú finanszírozási rendszere hívta életre az ún. Taxonómiarendeletet. A Taxonómiarendelet tartalmazza a legfontosabb kibocsátó szektorokat (kb. a TEÁOR-kódoknak megfelelő NACE-kódok 40%-át, melyek az EU kibocsátásának 80%-áért felelnek), és szektoronként, alszektoronként speciális ágazati határértékeket határoz meg, amelyek elérése nyomán zöldnek lehet minősíteni egy adott beruházási célt. A Taxonómiarendelet 2020-ban (Európai Bizottság, 2020c). jelent meg, de az abban foglalt hat célkitűzésből (mitigáció, adaptáció, körkörös gazdaság, vizek védelme, szennyezésmegelőzés,

biodiverzitás védelme) még csak az első kettő (mitigáció, adaptáció) esetében született meg a részletes, alszektoriális határértékeket tartalmazó segédrendelet. További nehézséget jelent, hogy az idő múlásával a technológiák zöldítésével kapcsolatban problémák merülhetnek fel (5. ábra). Egy a jelenben végrehajtott energiahatékonysági beruházás, amely a szennyező technológiát zöldíti – és jelenleg a zöldnek minősülő technológiák közé tartozik – az idő előrehaladtával ismét szennyezőnek fog számítani a folyamatosan szigorodó kibocsátási követelmények következtében. Ennek elkerülése érdekében a beruházási döntéseknél elkerülhetetlen a hosszú távú szemlélet és tervezés (EBA, 2020)

Összességében a Taxonómiarendelet még erősen hiányosnak tekinthető, így a banki fenntarthatósági célok mérésében még mindig, illetve továbbra is kulcsszerepe van a finanszírozott kibocsátás mérésének, jelentésének és csökkentésének.

5. ábra

Technológiák ÜHG-emissziójának változása  
(Change in GHG (greenhouse gases) emissions from technologies)



Forrás: EBA (2019) alapján saját szerkesztés

## AZ EU-S AGRÁRIUM FENNTARTHATÓSÁGÁNAK SPECIALITÁSAI

A mezőgazdaság, az agrárium speciális helyzetét az EU-ban mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a mezőgazdaság – bár az EU-s ÜHG-emisszió jelentős részéért felelős – nem része a Taxonómiarendeletnek. Ennek több oka van: a mezőgazdaság olyan élő rendszerekkel dolgozik, amelyek nem zárt, automatizált gyári termelési körülmények között működnek, hanem a szabad ég alatt, szoros kölcsönhatásban a természettel, időjárási viszonyokkal, így a mezőgazdaság környezetteljesítményének pontos mérése sokkal komplexebb feladat, mint egy bármilyen ipari termelésé. Ráadásul a mezőgazdaság az egyik olyan ágazat a kevés közül, ahol „megengedett” a nettó nullánál nagyobb ÜHG-kibocsátás, mert az elsődleges cél, az élelmiszer-termelés egészen egyszerűen nem valósítható meg másképp. Ez az oka annak, hogy nincs pontos végső elérendő ÜHG-kibocsátásra vonatkozó cél (2050-re nulla), mint más ágazat esetében. Másrészt ez az egyetlen olyan ágazat, ahol mód van arra, hogy nettó szénmegkötés történjen. Talán ennél is fontosabb, hogy az EU agráriuma olyan komplex szabályrendszernek, a Közös Agrárpolitikának, és olyan sokszínű elvárásrendszernek kell megfeleljen, amely ennek a rendszernek a szabályozását csak a KAP-pal együtt teszi lehetővé.

A specialitást jól jelzi, hogy az Európai Zöld Megállapodással együtt elkészült speciális stratégiák, a *Farm to Fork* és a Biodiverzitási Stratégia külön célokat fogalmaz meg a mezőgazdaság számára. Mivel a növényvédő szerek mezőgazdasági használata hozzájárul a talaj, a víz és a levegő szennyezéséhez (Európai Bizottság, European, 2019a), ezért az Európai Bizottság intézkedéseket kíván hozni a javulás érdekében. A fenntartható élelmiszer-termelés érdekében kitűzött 2030-as célok magukban foglalják, hogy 50%-kal csökkenteni kell

a vegyi növényvédő szerek használatát és kockázatát. A felesleges tápanyagok a környezetben a levegő, a talaj és a víz szennyezésének fő forrásai, és negatív hatással vannak a biológiai sokféleségre és az éghajlatra. Az Európai Bizottság ezért kíván fellépni azzal a szabályozással, hogy a tápanyagvesztés legalább 50%-os csökkentését kell elérni, miközben biztosítani kell, hogy a talaj termékenysége ne romoljon. Ezenkívül 2030-ig legalább 20%-kal csökkenteni kell a műtrágyahasználatot.

Az antimikrobiális szerek állat- és emberi egészséggel kapcsolatos használatához kapcsolódó antimikrobiális rezisztencia a becslések szerint évente 33 000 ember halálát okozza az EU-ban. Az Európai Bizottság ennek érdekében 2030-ig 50%-kal csökkenteni kívánja az antimikrobiális szerek értékesítését. Az ökológiai gazdálkodás környezetbarát gyakorlat, amelyet tovább kell fejleszteni a szektorban, és amely elősegítésére az Európai Bizottság fel kívánja lendíteni az EU biogazdálkodási területének fejlesztését azzal a céllal, hogy 2030-ra a teljes mezőgazdasági terület 25%-a biogazdálkodás alá kerüljön (Európai Bizottság, 2020b).

A mezőgazdaságra vonatkozó speciális szabályozásokon kívül, amelyekre a tervek szerint a Taxonómiarendelet mezőgazdaságra vonatkozó része is épülni fog, az élelmiszer-gazdaságra is egyre erőteljesebb fenntarthatósági elvárások vonatkoznak. A szektor szereplőinek egyrészt eleget kell tenniük az Európai Zöld Megállapodásnak, mely szerint 2050-re az EU gazdasága klímamlegessé váljon („nettó zero”). Másrészt a nagyvállalatoknak az úgynevezett CSRD (*Croporate Sustainability Reporting Directive*, vállalati fenntarthatósági jelentési direktíva) jelentéstételi kötelezettségnek is meg kell felelniük – vagyis az EU tervei szerint minden nagyvállalat számára kötelező lesz fenntarthatósági jelentést készíteni 2024-től, elszámolva benne saját Scope 1 és Scope 2 kibocsátásával.



Amennyiben az EU Taxonómia az agráriumban is hatályba lép, annak első célkitűzése, az éghajlatváltozás mérséklése, várhatóan az alacsony karbonkibocsátású gazdaságra való átállási költségek körülbelül 70%-át fogja kitenni. E cél a mezőgazdaságot úgy érinti, hogy a kibocsátást csökkenteni, a szénmegkötést növelni kell. Az élelmiszeriparnál közvetett hatásként jelenik meg az ingatlanok és az energiahasználattal összefüggésben – tehát ilyen beruházási célokhoz kapcsolódó határértékek kijelölése várható a Taxonómiarendeletben. A további célkitűzések megvalósítása körülbelül az átállás teljes költségének 30%-át jelenti majd. A második célkitűzés, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás esetében a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban is a fizikai kockázatok csökkentése és a diverzifikáció lehet a cél. Vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelménél pedig a precíziós öntözés, vegyszerhasználat csökkentése és a szennyvíz mennyiségének mérséklése lehet megoldás. A körforgásos gazdaságra való átállás a csomagolás zöldítésével és élelmiszer-hulladék csökkentésével lehetséges. A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása pedig a zöldítés, az ökológia gazdálkodás révén érhető el.

### **A MAGYAR NEMZETI BANK SZEREPE A ZÖLD FORRÁSBEVONÁSI LEHETŐSÉGEK HAZAI KIALAKÍTÁSÁBAN**

A hazai fenntartható finanszírozási lehetőségeknek jelentős specialitást ad, hogy a Magyar Nemzeti Bankról szóló jegybanktörvénybe a világon az elsők között 2021-ben bekerült a fenntarthatóság támogatása. Ennek megfelelően, összhangban az MNB 2019-ben elindított Zöld Programjával, megkezdődött a klímaváltozásból fakadó környezeti, gazdasági és pénzügyi kockázatok mérséklése (Magyar Nemzeti Bank, 2019). Ennek keretében az MNB elindította lakáscélú, valamint vállalati és önkormányzati zöld tőkekövetelmény-

kedvezmény programjait, amelyek keretében azon beruházási célokra adott hitelek után képzett tőkéből kaphatnak kedvezményt a bankok, amely hitelcélok zöldnek tekinthetők – úgy az EU Taxonómiarendelethez, mint az egyéb nemzetközi taxonómiák (pl. *Climate Bond Initiative* taxonómiája), mind az MNB speciális előírásai alapján.

Ennek okán már most is rendelkezésre állnak kedvezményes zöld forrásbevonási lehetőségek a hazai élelmiszer-gazdaság szereplői számára – hitel és kötvény formájában. A zöld hitelfelvétel kedvezménye lényegében az előbb említett MNB-s tőkekövetelmény-kedvezményen alapuló árazási előny. A zöld hitelfelvétel banki ügyfélminősítést igényel és a normál ügyletekhez képest többletdokumentációs terhet jelent.

A hitelfelvétel során kötöttebbek a hitelcélok és kisebb méretű vállalkozásoknak ajánlható. Az MNB programjából példa lehet erre az AKG+Öko+Natura2000 jelentős aránya vagy ökomínósítással rendelkező állattenyésztő, méhészeti ágazat fejlesztését szolgáló kitettség és a Vidékfejlesztési Program élőhelyfejlesztési, nem termelői beruházások.

A másik zöld forrásbevonási lehetőség a zöld kötvénykibocsátás. Ez esetben is tapasztalható egy árazási előny (*greenium*) az egyszerű kötvényekhez képest, amely saját zöldkötvény-keretrendszer kialakítását igényli. Jó lehetőség, mivel sokféle hitelcél finanszírozható belőle, mérete okán elsősorban nagyvállalatoknak ajánlható.

Magyarországon jelenleg két bank (Eximbank, oTP) rendelkezik olyan speciális, ún. zöldhitelezési keretrendszerrel, amely nem csupán az MNB tőkekövetelmény-kedvezményprogramjában (Magyar Nemzeti Bank, 2022) szereplő célok finanszírozását, hanem egyéb, EU-s és más taxonómiákban szereplő célok finanszírozását is lehetővé teszi. Ennek okán olyan, az MNB eredeti programjában nem szereplő agrár-célok finanszírozása is lehetővé válhat, mint az erdőtelepítés, a precíziós gazdálkodás és az öntözésfejlesztés.

## **KÖVETKEZTETÉSEK, KONKLÚZIÓ**

A mezőgazdaság a klímaváltozásnak nem csupán elszenvedője, de alakítója is, és komoly kihívásként kell megélnie nem csupán a klímaváltozáshoz való adaptációt, de a saját ÜHG-kibocsátás csökkentését, a mitigációt is. Ebben a két kihívásban is segít a banki zöldfinanszírozás, amelynek ugyan még nincsenek meg a végleges EU-s szabályai, de a nemzetközi standardokra alapozva már most is elérhető olyan megoldás, amely

az MNB zöld tőkekövetelmény-programjára alapozottan kedvezményes finanszírozást nyújt a fenntarthatóságot elősegítő agrárberuházásoknak. Az agrárium szereplőinek pedig, bár ez komoly feladatot jelent, el kell kezdeniük mérni saját környezetteljesítményüket, egyrészt mert a nagyvállalati szférában már 2024-től kötelezővé válik a CSRD, másrészt mert a bankszektor szereplőinek tudniuk kell számszerűsíteni saját finanszírozott kibocsátásukat, amelyhez szükségük lesz az agrárvállalatok saját ÜHG-kibocsátásának kalkulációjára is.

## FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- Bartholy, J. és Pongrácz, R. (szerk.) (2013). *Klímaváltozás*. <https://ttk.elte.hu/dstore/document/874/book.pdf> Basetti, F. (2020). *The Global Banking System Is Not Immune to Climate Change*. <https://www.resources.org/common-resources/global-banking-system-not-immune-climate-change/>
- EBA (2019. október 16.). *EBA launches consultation on comprehensive Pillar 3 disclosures*. <https://www.eba.europa.eu/eba-launches-consultation-on-comprehensive-pillar-3-disclosures>
- EBA (2020. március 2.). *EBA notes enhanced consistency on institutions' Pillar 3 disclosures but calls for improvements to reinforce market discipline*. <https://www.eba.europa.eu/eba-notes-enhanced-consistency-institutions-pillar-3-disclosures-calls-improvements-reinforce>
- Európai Bizottság (2019a). *A European Green Deal Striving to be the first climate-neutral continent*. Letöltve 2022. június 6. [https://Európai Bizottság/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://Európai_Bizottság/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)
- Európai Bizottság (2019b). *Az éghajlatváltozás okai*. Letöltve 2022. június 2. [https://Európai Bizottság/climate/change/causes\\_hu](https://Európai_Bizottság/climate/change/causes_hu)
- Európai Bizottság (2020a). *EU Biodiversity Strategy*. Letöltve 2022. június 2. [https://Európai Bizottság/info/files/eu-biodiversity-strategy\\_en](https://Európai_Bizottság/info/files/eu-biodiversity-strategy_en)
- Európai Bizottság (2020b). *Farm to Fork Strategy*. Letöltve 2022. június 2. [https://Európai Bizottság/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy\\_en](https://Európai_Bizottság/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en)
- Európai Bizottság (2020c). *Sustainable finance taxonomy – Regulation (EU) 2020/852*. R. Letöltve 2022. június 7. [https://Európai Bizottság/info/law/sustainable-finance-taxonomy-regulation-eu-2020-852\\_en](https://Európai_Bizottság/info/law/sustainable-finance-taxonomy-regulation-eu-2020-852_en)
- Európai Bizottság (2022). *Biodiversity strategy for 2030*. Letöltve 2022. június 3. [https://Európai Bizottság/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030\\_en#:~:text=The%20EU's%20biodiversity%20strategy%20for,contains%20specific%20actions%20and%20commitments](https://Európai_Bizottság/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en#:~:text=The%20EU's%20biodiversity%20strategy%20for,contains%20specific%20actions%20and%20commitments)
- Európai Tanács (2021). *A 2023–2027-es időszakra szóló közös agrárpolitika*. Letöltve 2022. június 6. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/>
- Magyar Nemzeti Bank (2019). *Az MNB zöld programja*. <https://www.mnb.hu/letoltes/az-mnb-zold-programja.pdf> Magyar Nemzeti Bank (2022). *Tájékoztató a zöld vállalati és önkormányzati tőkekövetelmény-kezelésről*. Letöltve 2022. június 6. <https://mnb.hu/letoltes/zold-vallalati-es-onkormanyzati-tokekovetelmeny-kevezmeny.pdf>
- NoAA Climate.gov (2022). Letöltve 2022. december 6. <https://climate.nasa.gov/>
- PCAF (2020). *Enabling financial institutions to assess greenhouse gas emissions*. <https://carbonaccountingfinancials.com/files/downloads/PCAF-Global-GHG-Standard.pdf>
- Sipos, G. (2019. szeptember 23.). *A tudomány álláspontja világos: a felmelegedést jórészt mi okozzuk, de jelen-tősen korlátozhatjuk*. [https://mta.hu/tudomany\\_hirei/a-tudomany-allaspontja-vilagos-a-felmelegedest-joreszt-mi-okozzuk-de-jelentosen-korlatozhatjuk-109986](https://mta.hu/tudomany_hirei/a-tudomany-allaspontja-vilagos-a-felmelegedest-joreszt-mi-okozzuk-de-jelentosen-korlatozhatjuk-109986)